

ОШ „Браћа Вилотијевић“

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

ЗА I И II ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ЗА ПЕРИОД ОД
ЧЕТИРИ ГОДИНЕ ПОЧЕВ ОД ШКОЛСКЕ 2016/2017. ГОДИНЕ

Основна школа „Браћа Вилотијевић“

Краљево, Јована Дерока 2

Тел/факс: 036/359-630

Име и презиме директора:

Славица Симовић

Аутори програма:

Стручни актив за развој школског програма

ОШ „Браћа Вилотијевић“

К Р А Љ Е В О

Број :

05.09.2016.године

На основу члана 76. Закона о основама система образовања и васпитања (``Службени гласник РС`` број 72/09) Школски одбор на седници одржаној 05.септембра 2016.године донео је

ОДЛУКУ

о усвајању Школског програма рада за први и други циклус основног образовања и васпитања за период од четири године почев од школске 2016/17. године

1. Усваја се Школски програм рада за први и други циклус основног образовања и васпитања Основне школе „Браћа Вилотијевић“, за период од четири године почев од школске 2016/17. године.

Председник Школског одбора

УВОД

Назив, врста и трајање

Школски програм за **први и други циклус** основног образовања и васпитања ОШ „Браћа Вилотијевић“ припремио је Стручни актив за развој школског програма.

Наставничко веће на седници одржаној 8.07.2016.године, усвојило је нацрт Школског програма за први и други циклус основног образовања и васпитања.

Школски програм за први и други циклус основног образовања и васпитања је основни радни документ који обухвата све садржаје, процесе и активности који су усмерени на остваривање циљева ,задатака и исхода, а који су регулисани на националном и школском нивоу.

Основно и средње образовање и васпитање остварују се на основу Школског програма.Школски програм доноси орган управљања, у складу са наставним плановима и програмима. Школским програмом обезбеђује се остваривање принципа, циљева и стандарда постигнућа, према потребама ученика и родитеља,односно старатеља,шко-ле и локалне заједнице.Школски програм садржи обавезни,изборни и факултативни део.

ОПШТИ ДЕО

Школски програм за **први и други циклус** основног образовања и васпитања ОШ „Браћа Вилотијевић“ припремио је Стручни актив за развој школског програма .

Школски одбор је на седници одржаној 05.09.2016. године донео Школски програм.

При изради Школског програма користили смо и резултате самовредновања кључне области Настава и учење, Постигнуће ученика и Подршка ученицима.

Школски програм се остварује на српском језику.

СВРХА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Школски програм се заснива на принципима система образовања и васпитања:

- обезбедити свим ученицима једнако право и доступност образовања без дискриминације и издвајања по било ком основу
- квалитетно образовање прилагођено њиховим узрасним карактеристикама и личним и образовним потребама
- хоризонталну и вертикалну повезаност и проходност на свим нивоима образовања

Циљ Школског програма јесте да омогући учитељима,наставницима и професорима базичне професионалне ослоње у планирању, реализацији и евалуацији целокупног школског живота од првог до осмог разреда обавезног образовања.

ЦИЉЕВИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Циљеви образовања и васпитања јесу:

- пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета и ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима
- стицање квалитетних знања и вештина и формирање вредносних ставова, језичке, математичке, научне, уметничке, културне, техничке и информатичке писмености, неопходних за живот и рад у савременом друштву
- развој стваралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса
- развој способности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација
- оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању
- развој мотивације за учење, оспособљавање за самостално учење
- развој свести о себи, самоиницијативе, способности самовредновања и изражавања свог мишљења
- развој кључних компетенција потребних за живот
- развој и практиковање здравих стилова живота, свести о важности сопственог здравља
- развој способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, квалитетне и ефикасне сарадње са другима
- развијање способности за улогу одговорног грађанина
- развијање и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрастне равноправности

ОПШТИ ИСХОДИ И СТАНДАРДИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Систем васпитања и образовања обезбеђује услове да ученици постижу опште исходе, односно буду оспособљени да:

1. усвајају и изграђују знање, примењују и размењују стечено знање
2. науче како да уче
3. идентификују и решавају проблеме и доносе одлуке користећи критичко и креативно мишљење
4. раде ефикасно са другима као чланови тима, групе, организације, заједнице
5. одговорно и ефикасно управљају собом и својим активностима
6. прикупљају, анализирају, организују и критички процењују информације
7. ефикасно комуницирају користећи се разноврсним вербалним, визуелним и симболичким средствима
8. ефикасно и критички користе науку и технологију уз показивање одговорности
9. схватају свет као целине повезаних система и приликом решавања конкретних проблема разумеју да нису изоловани
10. покрећу и спремно прихватају промене, преузимају одговорност и имају јасну оријентацију ка остварењу циљева и постизању успеха.

Концепција израде школског програма проистекла је из докумената:

1. Закону о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“ број 72/2009.)
2. Закону о основном образовању и васпитању („Службени гласник РС“ број 55/2013.)
3. Правилник о наставном плану за први, други, трећи и четврти разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС-Просветни гласник“ бр. 10/04, 20/04 и 1/05, 1/06.)
4. Правилник о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС –Просветни гласник“ бр. 7/2007.)
5. Правилник о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС- Просветни гласник“ бр. 5/2008., 3/2011., 1/2013)
6. Правилник о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС- Просветни гласник“ бр. 6/2009, 3/2011., 8/2013)
7. Правилник о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања („Сл. гласник РС- Просветни гласник“ бр. 2/2010.,3/2011.,8/2013)
8. Правилник о оцењивању ученика основне школе („Сл. гласник РС“ бр.4/90, 27/07.)
9. Правилник о наставном плану и програму предмета Грађанско васпитање-сазнање о себи и другима за основну школу („Просветни гласник“ бр. 5/01,8/03, 10/03, 20/04, 1/05, 9/05, 15/05, 6/06, 7/07, 4/07,6/08.)
10. Правилник о наставном плану и програму Верска настава за први разред основне школе („Просветни гласник“, бр.5/01, 10/2004, 23/04, 9/05, 1/2006, 7/08.)
11. Правилнику о врсти стручне спреме наставника и стручних сарадника у основној школи („Просветни гласник“ РС 6/96, 3/99, 10/02, 4/03, 20/04, 3/05, 5/05, 2/07, 3/07, 4/07, 17/07, 20/07, 1/08, 4/08, 6/08 и 8/08.)
12. Правилнику о календару образовно-васпитног рада основне школе за школску 2013/14. годину („Просветни гласник“ број 6/2013.)
13. Правилнику о норми часова непосредног рада са ученицима наставника, стручних сарадника и васпитача у основној школи („Просветни гласник“ РС 2/92, 2/2000.)
14. Правилнику о условима и поступку напредовања ученика у основној школи („Службени гласник РС“ – 47/94.)
15. Стручно упутство за организовање наставе техничког образовања, хора и оркестра и спортских активности у основној школи, бр. 610-00-71/93-02 од 21.јуна 1993. Године
16. Уредби о организовању и остваривању Верске наставе и алтернативних предмета основне школе („Службени гласник РС“ бр. 46/2001.)
17. Правилник о стандардима квалитета уџбеника и упутство о њиховој употреби („Просветни гласник“ бр.1/2010.)
18. Правилник о плану уџбеника („Просветни гласник“ бр.1/2010, 4/2013)
19. Правилник о изменама и допунама правилника о наставном плану и програму основног образовања („Просветни гласник“ бр.2/2010.)

20. Правилник о изменама и допунама правилника о наставном плану и програму за други циклус основног образовања и васпитања и наставног програма за пети разред („Просветни гласник“ бр.2/2010, 3/2011, 1/2013,4/2013)
21. Правилник о изменама и допунама правилника о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања („Просветни гласник“ бр.2/2010.)
22. Правилник о општим стандардима постигнућа- образовни стандарди за крај обавезног образовања („Просветни гласник“ бр.5/2010.)
23. Правилник о изменама и допунама Правилника о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања („Просветни гласник“ бр.7/2010.)
24. Правилник о изменама и допунама Правилника о наставном плану за први, други, трећи и четврти разред основног и васпитања и наставном програму за трећи разред („Просветни гласник“ бр.7/2010., 3/2011, 7/2011, 1/2013)
25. Правилник о програму за остваривање екскурзије у првом и другом циклусу основног образовања и васпитања („Просветни гласник“ бр. 7/2010.)
26. Правилник о општим стандардима постигнућа-образовни стандарди за крај обавезног образовања („Просветни гласник“ бр.5/2010.)
27. Правилник о образовним стандардима за крај првог циклуса обавезног образовања за предмете: српски језик, математика и природа и друштво („Просветни гласник“ бр.5/2011.)
28. Правилник о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању („Просветни гласник“ бр.74/2011.)
29. Правилник о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања („Просветни гласник“ бр.7/2011, 1/2013.,4/2013)
30. Правилник о наставном програму за четврти разред основног образовања и васпитања („Просветни гласник“ бр.3/2006, 15/2006,2/2008, 3/20011, 7/2011.,1/2013.)
31. Правилник о наставном плану и програму за први, други, трећи и четврти разред основног образовања и васпитања („Просветни гласник“ бр.7/2011.)
32. Правилник о стандардима компетенција за професију наставника и њиховог професионалног развоја ("Службени гласник РС – Просветни гласник", бр.5/11)
33. Правилник о образовним стандардима за крај првог циклуса обавезног образовања за предмете српски језик, математика и природа и друштво („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр.5/11)
34. Правилник о стандардима квалитета рада установе („Службени гласник РС – Просветни гласник“, 7/2011 и 68/2012.)
35. Национални просветни савет донео је, 19. 05. 2009. године, Одлуку о усвајању Образовних стандарда за крај обавезног образовања (број: 401-00-13/71/2009-06
36. Образовне потребе ученика, родитеља, локалне заједнице
37. Правилник о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања (Сл.гл. РС – „Просветни гласник“ бр. 10/2004, 20/2004,1/2005, 3/2006, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011, 7/2011, 1/2013, 4/2013, 14/2013.)
- 38.

ПРОГРАМИ ОБРАЗОВАЊА

Обавезни део наставног плана и програма садржи:

- ❖ ОБАВЕЗНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ,
- ❖ ФОНД ЧАСОВА ЗА СВАКИ РАЗРЕД И
- ❖ ФОНД ЧАСОВА ЗА СВАКИ ПРЕДМЕТ.

У првом образовном циклусу:

*Наставник разредне наставе реализује предложене теме из области здравственог васпитања сходно узрачном и образовном нивоу ученика и интегрисаним тематским планирањем кроз обавезне и изборне предмете.

Р.б.	Обавезни наставни предмети	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	
		Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.
1	Српски језик	5	180	5	180	5	180	5	180
2	Математика	5	180	5	180	5	180	5	180
3	Енглески језик	2	72	2	72	2	72	2	72
4	Свет око нас	2	72	2	72	/	/	/	/
5	Природа и друштво	/	/	/	/	2	72	2	72
6	Ликовна култура	1	36	2	72	2	72	2	72
7	Музичка култура	1	36	1	36	1	36	1	36
8	Физичко васпитање	3	108	3	108	3	108	3	108
9	Здравствено васпитање*	1	36	1	36	/	/	/	/

У другом образовном циклусу

Р.б.	Предмет	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.
1.	Српски језик	5	180	4	144	4	144	4	136
2.	Енеглески језик	2	72	2	72	2	72	2	68
3.	Ликовна култура	2	72	1	36	1	36	1	34
4.	Музичка култура	2	72	1	36	1	36	1	34
5.	Историја	1	36	2	72	2	72	2	68
6.	Географија	1	36	2	72	2	72	2	68
7.	Физика	-	-	2	72	2	72	2	68
8.	Хемија	-	-	-	-	2	72	2	68
9.	Математика	4	144	4	144	4	144	4	136
10.	Биологија	2	72	2	72	2	72	2	68
11.	Техничко и информ образовање	2	72	2	72	2	72	2	68
12.	Физичко васпитање	2	72	2	72	2	72	2	72

ИЗБОРНИ ДЕО ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Изборни део наставног плана и програма обухвата изборне предмете од којих ученик обавезно бира један према својим склоностима.

Он садржи:

- ❖ ОБАВЕЗНЕ ИЗБОРНЕ И ИЗБОРНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ,
- ❖ ФОНД ЧАСОВА ЗА СВАКИ РАЗРЕД И
- ❖ ФОНД ЧАСОВА ЗА СВАКИ ПРЕДМЕТ.

У првом образовном циклусу:

Р.б.	Обавезни изборни наставни предмет	Први разред		Други разред		Трећи разред		Четврти разред	
		Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.
1.	Верска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	36

У другом образовном циклусу:

Р.б.	Обавезни изборни наставни предмет	Пети разред		Шести разред		Седми разред		Осми разред	
		Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.
1.	Верска настава	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Грађанско васпитање	1	36	1	36	1	36	1	34
3.	Немачки језик	2	72	2	72	2	72	2	68
4.	Физичко васпитање –изабрани спорт	1 Рукомет	36	1 Одбојка Фудбал	36	1 Одбојка Фудбал	36	1 Одбојка	34

У првом образовном циклусу:

Р.б.	Изборни наставни предмет	Први разред		Други разред		Трећи разред		Четврти разред	
		Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.
1.	Народна традиција	1	36	1	36	1	36	1	36

У другом образовном циклусу:

Р.б.	Изборни наставни предмет	Пети разред		Шести разред		Седми разред		Осми разред	
		Нед.	Год.	Нед.	Нед.	Нед.	Год.	Нед.	Год.
1.	Информатика и рачунарство	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Хор и оркестар	1	36	1	36	1	36	1	36

ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО – ВАСПИТНОГ РАДА ЗА ПРВИ И ДРУГИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

У првом образовном циклусу:

Р.б.	Облици образовно – васпитног рада	Први разред		Други разред		Трећи разред		Четврти разред	
		Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.
1.	Редовна настава	21	756	22	792	22	792	22	792
2.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	36
3.	Настава у природи	7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње		7-10 дана годишње	
4.	Додатни рад	/	/	/	/	/	/	1	36

У другом образовном циклусу:

Р.б.	Облици образовно – васпитног рада	Пети разред		Шести разред		Седми разред		Осми разред	
		Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.
1.	Редовна настава	28	1008	29	1044	31	1116	31	1054
2.	Допунска настава	1	36	1	36	1	36	1	34
3.	Додатни рад	1	36	1	36	1	36	1	34

*ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО – ВАСПИТНОГ РАДА ЗА ПРВИ И ДРУГИ ЦИКЛУС
ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА*

У првом образовном циклусу:

Р.б.	Облици образовно – васпитног рада	Први разред		Други разред		Трећи разред		Четврти разред	
		Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.
1.	Час одељ.старешине	1	36	1	36	1	36	1	36
2.	Друштвене,техничке, хуманитарне,спортске и културне активн.	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72	1-2	36-72
3.	Екскурзије	1дан год.		1дан год.		1дан год.		1дан год.	

У другом образовном циклусу:

Р.б.	Облици образовно – васпитног рада	Пети разред		Шести разред		Седми разред		Осми разред	
		Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.
1.	Час одељ.старешине	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Друштвене,техничке, хуманитарне,спортске и културне активн.	1	36	1	36	1	36	1	34
3.	Екскурзије	До 2 дана год.		До 2 дана год.		До 2 дана год.		До 3 дана год.	

ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ И ДОДАТНЕ НАСТАВЕ

Допунска настава се организује за ученике који из објективних разлога у редовној настави не постижу задовољавајуће резултате у неком од програмско – тематских подручја. Зависно од утврђених недостатака у знањима и умењима ученика, као и узрока заостајања, наставник формира одговарајуће групе са којима организује допунски рад. Допунски рад организује се током целе наставне године, односно одмах чим се уоче тешкоће појединих ученика у усвајању програмских садржаја. Чим савлада одређену тешкоћу или отклони недостатак, ученик престаје са допунским радом ван редовне наставе.

За додатни рад опредељују се ученици од 4. до 8. разреда изнад просечних способности и посебних интересовања за одређени предмет, односно за продубљивање и проширивање знања из појединих програмско-тематских подручја редовне наставе. Додатни рад се изводи један час недељно током целе наставне године. Ученици се самостално опредељују за додатни рад из одређених предмета и остаје укључен онолико времена колико жели.

ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ У МЛАЂИМ РАЗРЕДИМА

СРПСКИ ЈЕЗИК

Садржаји	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
<p>-Књижевност; језик,граматика и правопис; Култура изражавања (усмено и писмено)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - именује и чита слова, - прави речи од слова, - прави од речи реченице, - чита текстове, препознаје слова, речи, реченице - игра се мењајући гласове у речима, - вежба у изговарању обавештења, питања и заповести - вежба у изговору и писању гласова ч, ћ, ђ, х, р - започиње реченицу великим словом - пише лична имена и презимена и једночлана имена насеља - употребљава тачку, упитник и узвичник - пише по диктату слушање - читање текстова - учествовање у причању <ul style="list-style-type: none"> - - рецитовање активно слушање - састављање реченица - именује и чита слова латинице <ul style="list-style-type: none"> - - писање по диктату 	<ul style="list-style-type: none"> -усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстративна - текстуална - дијалогска 	<ul style="list-style-type: none"> - правилно изговорати гласове - правилно интонирати реченицу правилно изговарати гласове, речи и реченице - поштовати тачку, упитник и узвичник правилно употребљавати велико слово на почетку реченице у писању имена и презимена и имена једночланих назива -савладавање просте реченице - стицање основних појмова о именицама, глаголима и придевима <ul style="list-style-type: none"> - -савладавање реченица по значењу и облику - - овладавање усменим и писменим изражавањем према захтевима програма

МАТЕМАТИКА

Садржаји	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
<p>Предмети у простору и односи међу њима; Линија и област; Природни бројеви до 100; Мерење и мере Блок бројева до 1000; Геометријски објекти и њихови међусобни односи</p>	<ul style="list-style-type: none"> - сабирање и одузимање - множење и дељење - примењивање стечених знања - запажање - Уочава - посматра - именује - разликује - именује - посматра - групише - пребројава - броји - сређује по редоследу - упоређује - мери и процењује 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - поставља проблем - подстиче - дискутује - анализира - мотивише - координира - наводи на повезивање и примену знања - подстиче на логично мишљење - развија кооперативност 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстративна - дијалогска - илустративна - истраживачка 	<ul style="list-style-type: none"> - оријентисати се у простору користећи одреднице горе, доле, изнад, испод, лево, десно... - разликовати и именовати геометријска тела - одређивати положај предмета - разликовати и именовати тачку, дуж и линију - умети да их нацрта - овладати руковањем геометријским прибором - упоређивати по облику и дужини - користити математичке термине: скуп, елеменат - уочити једноставне правилности - читати, писати и упоређивати бројеве од 0 до 100 - употребљавати знаке једнакости и неједнакости - савладати сабирање и одузимање до 100 - схватити појам 0 - упознати метар, динар, пару - знати вредност новчаница и поступак плаћања - мерити дужину: стопом, кораком... - формирају представу о правој и полуправој

			<ul style="list-style-type: none"> - уочавају и цртају углове (оштар, прав и туп угао) - цртају правоугаоник, квадрат, троугао и кружницу - да савладају читање и писање природних бројева у декадном бројевном систему - упознају скуп природних бројева и исте приказу ју тачкама бројевне полуправе - знају да читају, састављају израчунавају вредност израза са више операција - знају да решавају једноставније једначине и неједначине у скупу природних бројева - упознају разломке, њихово читање, писање и значење - да упознају и науче формуле за израчунавање површине правоугаоника, квадрата, коцке и квадра -
--	--	--	--

ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВА У МЛАЂИМ РАЗРЕДИМА

МАТЕМАТИКА

Садржаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
Скуп природних бројева	<ul style="list-style-type: none"> - сабирање и одузимање - множење и дељење - примењивање стечених знања - запажање - уочавање 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - поставља проблем - подстиче - дискутује - анализира - мотивише - координира - наводи на повезивање и примену знања - подстиче на логично мишљење - развија кооперативност 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстративна - интерактивна - илустративна - игра 	<ul style="list-style-type: none"> - да савладају читање и писање природних бројева у декадном бројевном систему - упознају скуп природних бројева и исте приказују тачкама бројевне полуправе - знају да читају, састављају израчунавају вредност израза са више операција - знају да речавају једноставније једначине и неједначине у скупу природних бројева - упознају разломке, њихово читање, писање и значење
Мерење и мере	<ul style="list-style-type: none"> - упоређивање - мерење - прављење модела - примена стечених знања - посматрање 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - поставља проблем - подстиче - дискутује - анализира - мотивише - координира - наводи на повезивање и примену знања - подстиче на логично мишљење 	<ul style="list-style-type: none"> - експериментална - демонстративна - игра - илустративна 	<ul style="list-style-type: none"> - да упознају јединице за површину - претварају јединице у мање и веће јединице мере

		-развија кооперативност		
Површина	- упоређивање - мерење - рачунање - примена стечених знања	-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстицање -дискутује -анализира -мотивише -координира -наводи на повезивање и примену знања -подстиче на логично мишљење -развија кооперативност	- експериментална - демонстративна - игра - илустративна	- да упознају и науче формуле за израчунавање површине правоугаоника, квадрата, коцке и квадра

ДОПУНСКА НАСТАВА У СТАРИЈИМ РАЗРЕДИМА

Допунски рад се организује за ученике који, из објективних разлога, у редовној настави не постижу задовољавајуће резултате у неком од програмско-тематских подручја, за ученике који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова и за оне који желе да утврде своје знање, са циљем разумевања, препознавања и отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања, умења и вештина из наставног градива.

Зависно од утврђених недостатака у знањима и умењима ученика, као и узрока заостајања, наставник формира одговарајуће групе с којима организује допунски рад. Такође бира активности, методе које ће најпре довести до напретка.

Садржаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начини и поступци извођења програма	Циљеви и задаци садржаја програма
У зависности од наставног предмета одређује се садржај из редовног наставног плана код кога постоји потреба за допунским радом	-слуша, -поставља питања, - чита, уочава -именује -разликује -упоређује	- презентује наставни садржај и прилагођава методе ученичким способностима, објашњава, одговара на постављена питања, демонстрира, мотивише, ослобађа треме, подстиче, охрабрује, похваљује, сугерише, објашњава, демонстрира на карти,	индивидуални, групни, фронтални кооперативна; интерактивно, рад у пару, текстуално, Дијалогски, демонстрационо	Боље разумевање појмова, усвајање основних знања, препознавање, разумевање наставникових инструкција, повезивање градива, примена научног

ДОДАТНА НАСТАВА НАСТАВА У СТАРИЈИМ РАЗРЕДИМА

За додатни рад се опредељују даровити ученици и ученици посебних интересовања. Ангажоване ученике стога треба стимулисати (похвале, награде, интерна школска такмичења у циљу припрема за све нивое такмичења које се организују) и постепено их увести у области професионалне оријентације.

Садржаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Начини и поступци извођења програма	Циљеви и задаци садржаја програма
<p>У зависности од наставног предмета одређује се садржај из редовног наставног плана који се проширују у складу са узрастом и интересовањима ученика</p>	<p>- примењује претходно стечена знања; - уочава на примерима; - упоређује; -уз помоћ наставника решава тестове са ранијих такмичења, чита, анализира, интерпретира. Слушају, разговарају, пишу, прикупљају материјал(исечци из штампе,са интернета), праве паносе,уређују кабинет, истражују, открива релације и изражава их,упоређује, уочава</p>	<p>-Презентује наставне садржаје; - Мотивише на закључивање; - Припрема за такмичења; - Подстиче креативност - Мотивише на стваралачки однос -усмерава ученика -подстиче на размишљање -развија код ученика аналитичко,синтетичко, индуктивно,дедуктивно мишљење Наводи на размишљање -прилагођава методе способностима ученика, поставља проблем</p>	<p>- монолошки; - дијалогски; - текстовни; - индивидуални демонстративни</p>	<p>- припрема ученика за школско, општинско, међуопштинско и републичко такмичење и давање обавештења; -описивање и именовање предмета; -изражавање припадности; Развијање културе усменог и писменог изражавања, истраживачког духа, проширивање знања,развијање стваралачког и критичког мишљења</p>

ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Културна и јавна делатност школе је једно од подручја васпитно-образовних активности којом се остварује чвршћа и непосреднија веза са друштвеном средином. Циљ ове школске делатности је унапређивање васпитно-образовног рада у школи и општег културног и образовног нивоа рада у друштвеној средини. Остварује се разноврсна, садржајна и перманентна сарадња са културним институцијама у граду – Музејом, Галеријом, Краљевачким позориштем, Библиотеком „Стеван Првовенчани“ и осталим културним установама.

Поред културне делатности школе која је везана за институције, биће реализовано и мноштво активности у самој школи. План културне и јавне и јавне делатности школе саставни је део Годишњег плана школе.

Акционим планом школе, у оквиру дефинисаних циљева за унапређивање образовно-васпитног рада и развоја, предвиђена је интензивнија културна, јавна и издавачка делатност школе, којом ће се утицати на повећање степена атрактивности и промоцији установе. Један од задатака којим ће се остварити овај циљ, представљају и активности у вези издавачке делатности школе.

Школа од 2002. године континуирано, једном годишње, штампа часопис „Искра“ поводом Дана школе.

Садржаји програма	Активности ученика у	Активности наставника	Начин и поступак оств.	Циљеви и задаци садржаја програма
Израда годишњег програма рада		Сарадња са тимовима на нивоу Школе	Састанци са руководством и члановима тимова, разговори, размене мисљења, успостављање додирних тачака	Постизање нивоа потребне припремљености за реализовање активности на годисњем нивоу
Обликовање интерног календара културних активности		Сарадња са Организацијом Црвеног крста; увид у планиране активности Позориста у Краљеву; анализа календара такмицења Министарства просвете и календара Деције недеље	Договори, посете, организоване посете, састанци	Кореспонденција планираних активности Тима за културне и спортске активности са програмима Министарства просвете и одговарајућих институција
Обликовање интерног календара спортских активности		Увид у календар такмичења Министарства просвете, календар Дечије недеље	Дооговори, анализе, састанци	Уклапање у програм такмичења Министарства просвете, креативна сарадња са спортским организацијама, удружењима и другим школама

<p>Припрема и организовање Дана школе, Дана успешних; приредбе, културне смотре; учешће у културним и спортским манифестацијама у организацији Школе</p>	<p>Креативно ангажовање ученика; самостални радови, пробе, учешћа, јавни наступи и такмичења</p>	<p>Праћење, критичко посматрање, вредновање; израде сценарија, режија; организациони и технички послови; руковођење секцијама</p>	<p>Наступи, презентације драмских, литерарних, поетских и хорских остварења</p>	<p>Организовање културног и спортског живота Школе. Осмишљавање садржаја који ће допринети подизању нивоа квалитета културног и медијског профила Школе. Јавна културна презентација Школе која ће привући родитеље да се одреде за нашу школу. Путем спортских активности афирмисати здравље и пожељан такмичарски дух код ученика.</p>
<p>Учешће у културним активностима локалне средине</p>	<p>Упознавање позоришног живота у нашем граду; израда самосталних изложби, јавни наступи, заједнички наступи са ученицима Музичке школе</p>	<p>Комплексна сарадња Тимаса са локалним Позориштем, Градским музејом, општином, домовима културе, Забичајним друштвом...</p>	<p>Присуствовање позоришним представама, посете музеју, изложбама, учешће у јавним манифестацијама</p>	<p>Интеграција Школе у културни, спортски и јавни живот града и непосредно упознавање ученика са значајем културних институција на пољу друштвене егзистенције. Сагледавање значаја просвете за општи културни и естетско-цивилизацијски развој савременог друштва</p>

ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКИХ АКТИВНОСТИ

Спорт и спортске активности постају све значајнији чинилац очувања биолошко-здравствене и социо-психолошке равнотеже свих актера школског живота, доприносећи: садржајнијем и кориснијем провођењу слободног времена, ефикаснијем одмору, очувању и унапређењу здравља, очувању и подизању моторичких и функционалних способности и психоемоционалне стабилности.

Тим за организовање спорских активности направио је план активности који је саставни део Годишњег плана школе.

Садржаји програма	Активности ученика	Активности наставника	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
Спортска недеља- Међуодељенска такмичења, шетња, трчање на градском стадиону, такмичење у оквиру секције...	Активно учешће ученика у садржајевима, суђење, асистенција...	Организација, спровођење активности, додељивање задатака ученицима, суђење, обезбеђивање потребних алата, вођење активности	Неке од активности ће се обављати у оквиру редовних часова, неке за време секција а неке после часова, зависно од врсте активности	-СТИЦАЊЕ НАВИКЕ ЗА СИСТЕМАТИКИМ ВЕЖБАЊЕМ -РАЗВИЈАЊЕ ОСЕЋАЈА ЗА ФЕР ПЛЕЈ -ПРИПРЕМАЊЕ ЗА ШКОЛСКА ТАКМИЧЕЊА
Јесењи и пролећни крос- Такмичење у трчању на различите дужине стаза зависно од узраста деце	Трчање	Вођење деце, распоређивање по узрастима	Деца ће се окупити у школском дворишту и онда ће их наставници одвести на место реализације активности	-РАЗВИЈАЊЕ ЉУБАВИ ДЕЦЕ ПРЕМА БАЗИЧНОЈ ФИЗИЧКОЈ ВЕШТИНИ-ТРЧАЊУ
Спортске игре и стони тенис - такмичење	Учешће и представљање школе на такмичењима у кошарци, одбојци, рукомету, фудбалу и стоном тенису	Вођење деце на такмичења, одређивање састава који ће да игра, осмишљавање тактике игре...	Деца ће се окупити у школском дворишту и онда ће их наставници одвести у школу где ће бити организовано так	-СТИЦАЊЕ НАВИКЕ ЗА СИСТЕМАТИКИМ ВЕЖБАЊЕМ -РАЗВИЈАЊЕ ОСЕЋАЈА ЗА ФЕР ПЛЕЈ

*ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА И
ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА ПОНАШАЊА*

Програм заштите деце/ученика од насиља је заснован и дефинисан на основу Посебног протокола и Приручника за примену Посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама и саставни је део Школског програма.

Увод

Право на заштиту од свих облика насиља представља основно право сваког детета утврђено у Конвенцији о правима детета и другим документима Уједињених нација, Савета Европе и осталих међународних организација, које је држава Србија прихватила као чланица тих организација.

Према Закону о основама система образовања и васпитања, у складу са прописаним циљевима и задацима, реализује се развијањем толеранције, јачањем поверења, неговањем другарства и пријатељства, спречавањем понашања која нарушавају права на различитости, поштовањем дечјих права и др.

Закон о основама система образовања и васпитања уређује и израду посебних правилника за уређење дисциплине и понашања у институцији (Правилник о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика, Правилник о понашању ученика, запослених и родитеља, Правилник о васпитно-дисциплинским мерама, Правилник о похваљивању и награђивању, Правилник о похваљивању, Правилник о организовању екскурзија), а Правилником о стручно-педагошком надзору дефинисана је и обавеза рада самовредновања у области подршке ученицима који обухвата и безбедност ученика.

Регулише се и израда Школског развојног плана, Годишњег плана рада школе, Школског програма где се успоставља превентивни рад на заштити деце од насиља као редовна пракса у образовно-васпитном просецу, што је и једна од одговорности установе тј. школе

1. Основни принципи и задаци

Основни принципи на којима почива Програм ОШ „Браћа Вилотијевић“, а који уједно представљају и смернице за деловање су:

- ❖ омогућавање услова у школи који деци и ученицима обезбеђују живот и рад који доприносе њиховом оптимално максималном развоју;
- ❖ интерес детета/ученика је примаран у односу на интерес свих одраслих који раде у школи или који учествују у раду школе;
- ❖ обезбеђење поверљивости података и заштита права на приватност детета и ученика;
- ❖ учешће детета/ученика у свим фазама процеса заштите кроз благовремена и континуирана обавештења на начин који одговара њиховом узрасту и разумевању ситуације и кроз могућност да изразе своје мишљење;

- ❖ програм се односи на сву децу/ученике у школи без обзира на њихов пол, узраст, породични статус, етничко порекло и било које друге социјалне или индивидуалне разлике

Заштита запослених у образовно-васпитним установама регулисана је већ донетим законским и подзаконским актима.

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА ОД НАСИЉА

Програм омогућава ангажовање свих запослених у школи на превенцији, праћењу и сузбијању насиља.

У школи ћемо креирати климу у којој се:

- ❖ учи, развија, негује и подстиче култура понашања и уважавања личности
- ❖ не толерише насиље
- ❖ не ћути у вези са насиљем
- ❖ развија одговорност и поступање свих
- ❖ сазнања о насиљу обавезују да се реагује

Општи циљ Програма је унапређивање квалитета живота деце и особља у школи кроз спровођење:

- ❖ мера превенције за стварање безбедне средине за живот и рад деце/ученика;
- ❖ мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање у школи и установама.

Превентивне активности

Превентивне активности су креиране у складу са анализом стања и увидом у присутност насиља у својој средини, а на основу:

- ❖ учесталости инцидентних ситуација и броја пријава насиља;
- ❖ заступљености различитих врста насиља;
- ❖ броја повреда;
- ❖ сигурности објекта, дворишта и сл

Ниво безбедности средине у којој деца бораве, тј. школска зграда и двориште са спортским теренима унапређен је до највишег нивоа. Као једна од превентивних мера је појачано дежурство наставника и помоћних радника у школи и школском дворишту. Свакодневно, од 7.00 до 18.30 часова помоћни радник дежура у просторији за дежурство у холу школе. Евиденцију о дежурству воде и наставници у дневнику дежурства.

Редовно дежурство обавља дневно 3 наставника по смени распоређених на местима одређеним за дежурство. Директор, секретар и стручни сарадници имају увид у сва обављена дежурства.

Безбедност ученика примарни је задатак свих наставних и ваннаставних активности.

Превентивне активности се огледају кроз посебне програме образовно-васпитног рада, у оквиру наставе ГВ, ваннаставних активности (извођење екскурзије, прослава мале матуре, приредбе поводом значајних датума, обележавања Дечје недеље, промоција дечјих права,

доношење правила понашања уз партиципацију ученика, упознавање са последицама кршења правила).

Са Посебним протоколом о безбедности деце/ученика упознато је Наставничко веће, Савет родитеља, Школски одбор, ученици.

Интервентне активности

За планирање и реализацију интервенције узети су у обзир следећи критеријуми:

- ❖ да ли се насиље дешава или постоји сумња на насиље;
- ❖ где се дешава – да ли се дешава у установи или ван ње;
- ❖ ко су учесници/актери насиља, злостављања и занемаривања;
- ❖ облик и интензитет насиља, злостављања и занемаривања.

На основу ових критеријума врши се процена нивоа ризика за безбедност детета и одређујемо поступке и процедуре.

I Насиље или сумња да се насиље дешава између деце/ученика

1. Опажање или добијање информације да је насиље у току
2. Прекидање, заустављање насиља или обавештавање одговорне особе - свака одрасла особа која има сазнање о насиљу (дежурни наставник,учитељ/васпитач/разредни старешина, предметни наставник, сваки запослени у установи) у обавези је да реагује тако што ће прекинути насиље или позвати помоћ (уколико процени да самостално не може да прекине насиље)
- 3.Хитна акција- позивање МУП-а, здравствених служби; (уколико су сукоби и насиље таквих размера да имају веће последице по учеснике насиља);
- 4.Смиривање ситуације - подразумева обезбеђивање сигурности за дете/ученика, раздвајање, разговор са учесницима насиља;
5. Прикупљање информација: разговор са учесницима и другим актерима (прикупљање информација се односи и на насиље и на сумњу да постоји насиље).
6. Консултације - остварују се непосредно по појави сумње или по стицању информација о насиљу или након непосредног насиља. Обављају се у оквиру установе на следећи начин:
 - А) уколико је видео насиље или је обавештен да се насиље непосредно дешава, обавештава неког од наведених особа: дежурног наставника, стручне сараднике, разредног старешину, директора, члана Тима за заштиту деце/ученика од насиља,)
 - Б) уколико код њега постоји сумња на насиље или је добио информације да постоји сумња на насиље, о томе обавештава стручну службу, разредног старешину, директора, члана Тима)
 - ❖ Обавештавање стручне службе у школи -Након А и Б ситуације, информације о насиљу и чињенице о вршењу насиља прослеђују се стручној служби, који су дужни да забележе све релевантне податке:
 - ❖ Име и презиме особе која је дала информације о насиљу или сумњи да постоји насиље;
 - ❖ Имена особа који су актери насиља или потенцијалног насиља
 - ❖ опис ситуације која се може назвати насиљем, детаљно, објективно, без процена и тумачења
 - ❖ белешке разговора са непосредним актерима насиља и учесницима догађаја у вези са догађајем
 - ❖ опис ситуације у писаној форми од стране непосредних учесника догађаја

- ❖ Састанак стручне службе са Тимом и упознавање чланова са околностима и чињеницама;
- ❖ Тим на основу података процењује ниво ризика и сачињава(уколико процени да је потребно) план заштите и даље кораке поступања (реаговања) и праћења ситуације и последица ситуације и план реинтеграције учесника насиља;
- ❖ Тим одређује задатке, одговорности и улоге чланова тима и других запослених у школи;
- ❖ разговори, белешке и описане ситуације у описаној форми, поверљивог су карактера, ради заштите најбољег интереса детета/ученика;
- ❖ Тим се може, у зависности од сложености ситуације, консултовати са службама изван установе:
 - ❖ са Центром за социјални рад;
 - ❖ специјализованим здравственим службама
- ❖ Након откривања насиља и обављених консултација са релевантним стручњацима и/или институцијама Тим доноси одлуку о предузимању акција које се односе на:
 - ❖ информисање родитеља деце/ученика учесника у насиљу и о предузетим планом заштите и праћења развоја ситуације (родитељи се обавештавају и позивају непосредно после насиља и у време консултација)
 - ❖ организовање посебних програма оснаживања деце/ученика за конструктивно поступање у ситуацијама насиља);
 - ❖ укључивање надлежних служби: здравствена служба, МУП, ЦЗС (уколико се процени да је потребно).

Напомена: У случајевима у којима је постојала сумња на насиље, прати се понашање потенцијалних учесника (разредни старешина, предметни наставници, стручна служба).

Подношење пријаве надлежној служби обавеза је директора установе. Пријава се подноси у усменој и писаној форми. Пријава садржи податке о детету/ученику и породици, који су у том моменту познати, и разлоге за упућивање. Пре пријаве потребно је обавити разговор са родитељима, осим ако тим установе процени да ће тиме бити угрожена безбедност детета/ученика.

Праћење ефеката предузетих мера

Тим за заштиту деце/ученика је у обавези да, у сарадњи са запосленим у установи и релевантним установама, прати ефекте предузетих заштитних мера и активности због планирања новог циклуса Програма заштите деце/ученика од насиља.

ВАЖНО: Приликом консултација са колегама унутар и/или изван установе обавезно је поштовати принцип поверљивости, као и принцип заштите најбољег интереса детета!

ВАЖНО: у образовно-васпитном систему нема места за истрагу и доказивање злостављања и занемаривања. Ти задаци су у надлежности других система.

II Насиље или сумња да је дете/ученик изложено насиљу од стране одрасле особе запослене у школи

- ❖ Непосредно опажање или непосредног добијање информације да је насиље у току или да се насиље дешава;
- ❖ Сумња да се насиље дешава на основу:
 - ❖ препознавања спољашњих знакова или специфичног понашања детета/ученика
 - ❖ путем поверавања, непосредно – од стране самог детета/ученика
 - ❖ посредно – од стране треће особе (вршњака, родитеља, старатеља...).

- ❖ Прекидање, заустављање насиља или обавештавање одговорне особе - свака одрасла особа која има сазнање о насиљу(дежурни наставник,учитељ/васпитач/разредни старешина, предметни наставник, сваки запослени у установи) у обавези је да реагује тако што ће прекинути насиље или позвати помоћ (уколико процени да самостално не може да прекине насиље)
- ❖ Хитна акција- позивање МУП-а, здравствених служби; (уколико су сукоби и насиље таквих размера да имају веће последице по учеснике насиља);
- ❖ Особа која је опазила насиље, добила посредно или непосредно информацију о насиљу или има сумњу о насиљу, дужна је да информације саопшти директору школе;
- ❖ организовање посебних програма оснаживања деце/ученика за конструктивно поступање у ситуацијама насиља);
- ❖ укључивање надлежних служби: здравствена служба, МУП, ЦЗС (уколико се процени да је потребно)

Напомена: У случајевима у којима је постојала сумња на насиље, прати се понашање потенцијалних учесника (разредни старешина, предметни наставници, стручна служба,). Подношење пријаве надлежној служби обавеза је директора установе. Пријава се подноси у усменој и писаној форми. Пријава садржи податке о детету/ученику и породици, који су у том моменту познати, и разлоге за упућивање. Пре пријаве потребно је обавити разговор са родитељима, осим ако тим установе процени да ће тиме бити угрожена безбедност детета/ученика.

Праћење ефеката предузетих мера

Тим за заштиту деце/ученика је у обавези да, у сарадњи са запосленим у установи и релевантним установама, прати ефекте предузетих заштитних мера и активности због планирања новог циклуса Програма заштите деце/ученика од насиља.

ВАЖНО: Приликом консултација са колегама унутар и/или изван установе обавезно је поштовати принцип поверљивости , као и принцип заштите најбољег интереса детета!

ВАЖНО: у образовно-васпитном систему нема места за истрагу и доказивање злостављања и занемаривања. Ти задаци су у надлежности других система.

III Насиље или сумња да је дете/ученик изложено насиљу од стране одрасле особе запослене у школи

- ❖ Непосредно опажање или непосредног добијање информације да је насиље у току или да се насиље дешава;

Сумња да се насиље дешава на основу:

- ❖ препознавања спољашњих знакова или специфичног понашања детета/ученика
- ❖ путем поверавања, непосредно – од стране самог детета/ученика
- ❖ посредно – од стране треће особе (вршњака, родитеља, старатеља...).
- ❖ Прекидање, заустављање насиља или обавештавање одговорне особе - свака одрасла особа која има сазнање о насиљу(дежурни наставник,учитељ/разредни старешина, предметни наставник, сваки запослени у установи) у обавези је да реагује тако што ће прекинути насиље или позвати помоћ (уколико процени да самостално не може да прекине насиље)
- ❖ Хитна акција- позивање МУП-а, здравствених служби; (уколико су сукоби и насиље таквих размера да имају веће последице по учеснике насиља);

- ❖ Особа која је опазила насиље, добила посредно или непосредно информацију о насиљу или има сумњу о насиљу, дужна је да информације саопшти директору школе;
- ❖ Непосредно опажање или непосредно добијање информације да је насиље у току или да се насиље десило;
- ❖ прекидање, заустављање насиља или обавештавање одговорне особе;
- ❖ смањивање напетости (смиривање учесника насиља...)
- ❖ консултације Тима: Тим организује консултације и прибављање информација уз поделу задатака који се односе на:
 - ❖ обављање разговора са учесницима и другим актерима насиља или на основу информације да се насиље десило ради прикупљања чињеничних информација или на неки други начин за који Тим процени да је адекватан ситуацији;
 - ❖ имена особа који су актери насиља;
 - ❖ опис ситуације која се може назвати насиљем, детаљно, објективно, без процена и тумачења;
 - ❖ белешке разговора са непосредним актерима насиља и учесницима догађаја у вези са догађајем;
 - ❖ опис ситуације у писаној форми од стране непосредних учесника догађаја или информација које особа име у вези са догађајем које се може назвати насиљем;
 - ❖ разговори, белешке и описане ситуације у описаној форми, поверљивог су карактера, ради заштите најбољег интереса детета/ученика;
 - ❖ процена нивоа ризика за учеснике насиља
 - ❖ информисање родитеља, старатеља или друге особе од поверења
 - ❖ информисање надлежних служби (по потреби- ЦЗР, МУП, Здравствене службе)
 - ❖ Предузимање заштитних мера и плана акције
 - ❖ праћење ефеката предузетих мера и плана акције;
 - ❖ Сумња да се насиље дешава на основу:
 - ❖ препознавања спољашњих знакова или специфичног понашања детета/ученика
 - ❖ путем поверавања, непосредно – од стране самог детета/ученика
 - ❖ посредно – од стране треће особе (вршњака, родитеља, старатеља).
 - ❖ Тим за заштиту деце/ученика врши консултације у установи тако што се консултује са другим надлежним службама, разговара са родитељима или особама од поверења, ако то не угрожава безбедност детета;
 - ❖ На основу консултација Тим процењује да ли да:
 - А) Неодложно пријави насиље МУП-у и Здравственој установи (ако постоји повреда или је угрожен живот);
 - Б) Одложи пријављивање ако је у питању изузетна ситуација и консултује се са више надлежних установа, служби и институција
 - В) Пријави насиље Центру за социјални рад
 - Г) Пружање подршке детету/ученику кроз програм оснаживања и заштите и праћење реализације програма и тазвоја ситуације;
 - Д) Пружање подршке детету/ученику у оквиру међусекторске мреже заштите;

ВАЖНО: Приликом консултација са колегама унутар и/или изван установе обавезно је поштовати принцип поверљивости , као и принцип заштите најбољег интереса детета!

ВАЖНО: У образовно-васпитном систему нема места за истрагу и доказивање злостављања и занемаривања. Ти задаци су у надлежности других систе

ЕВИДЕНЦИЈА И ДОКУМЕНТАЦИЈА

Разредни старешина, стручна служба, директор су у обавези да воде евиденцију о појавама насиља.

Тим за заштиту ученика од насиља води евиденцију о случајевима насиља који захтевају њихово укључивање.

Документација се чува на сигурном месту, како би се обезбедила поверљивост података.

Задаци чланова Тима су да:

- ❖ Учествују у обуци за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања
- ❖ Информишу и пруже основну обуку за све запослене у Школи о превенцији, препознавању и реаговању на насиље
- ❖ Организују упознавање родитеља и ученика за Протоколом о заштити ученика
- ❖ Координирају израду и реализацију програма заштите ученика (превентивне и интервентне активности)
- ❖ Организују консултације у установи и процењују нивое ризика за безбедност ученика
- ❖ Прате и процењују ефекте предузетих мера и заштити ученика
- ❖ Сарађују са релевантним установама
- ❖ Планирају план наступа школе у медијима
- ❖ Организују евидентирање појава насиља
- ❖ Прикупљају документацију
- ❖ Извештавају стручна тела и органе управљања

Садржаји програма	Активности ученика	Активности наставника	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
Израда програма за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања	Активно учешће деце у изради програма	Активно учешће у изради програма	На састанку ШТ	<p>едукација свих актера школе у циљу сензибилизације на појаву и препознавање насиља, злостављања и занемаривања;</p> <p>- помоћ ученицима у стицању увида у персоналне проблеме и указивање на могуће начине њиховог решавања;</p> <p>- перманентно разрађивање начина и техника за праћење и процену предузетих мера и остваривање ефикасности;</p> <p>- кроз сарадњу са Тимом за инклузивно образовање и Тимом за социјалну заштиту, пружање помоћи ученицима са поремећајима у понашању и опсервација и идентификација ученика с одређеним социјалним проблемима.</p>
Континуирано усклађивање подзаконских аката школе са свим законским изменама	Информисање ученика о законским изменама	Размена информација у сарадњи са секретаром школе	На састанку ШТ	
Дефинисање улога и одговорности у примени процедура и поступака свих актера школе	Учествовање у доношењу правила понашања у школи	Учествовање у извршавању процедура и поступака	На седници Наставничког већа	
Формирање и едукација Вршњачког тима	Учешће у радионицама, постављање плаката с правилима понашања и саветима за ненасилну комуникацију	Реализација едукативних радионица	На часовима ОС	
Индивидуално-саветодавни рад са ученицима који су актери у ситуацијама насиља	Разговори, размена информација	Подршка деци која трпе насиље и рад са децом која врше насиље	На одмору, пре и после наставе	

ОСНОВНА ШКОЛА „БРАЋА ВИЛОТИЈЕВИЋ“ ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

Обавештавање родитеља и разговор о ситуацијама насиља	Разговори, размена информација	Разговори ОС, предметних наставника и чланова ШТ са родитељима	На одмору, пре и после наставе	
Свакодневни контакт са школским полицајцем	Размена информација и обавештења	Размена информација са школским полицајцем	На великом одмору и у периоду између смена	
Сарадња Тима са Тимом за социјалну заштиту и Тимом за инклузивно образовање	Активно учешће деце у свим тимовима	Размена информација са члановима Тимова	На састанцима тимова	
Евалуација програма и евентуалне измене на основу документације	Исказивање мишљења о активностима програма	Школски Тим за заштиту деце /ученика од насиља, злостављања и занјмаривања	На састанцима ШТ, седници Наставничког већа и састанцима ВТ	

ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

Слободне активности ученика представљају све облике рада којима се пружа могућност ученику да задовољи своје интересе, склоности и способности за поједине области. Њихова суштина биће да допринесу социјализацији потреба ученика према појединим предметима и областима.

Својим садржајима слободне активности унапређују рад школе и непосредније је повезују са друштвеном средином.

Кроз слободне активности биће реализовани следећи васпитно-образовни задаци:

подстицај стваралаштва

задовољење интелектуалне радозналости

пружање могућности за заједничку игру, забаву и разоноду

омогућавање заједничке спортске активности и испуњавање дела слободног времена корисним садржајем

У слободне активности биће укључени ученици од првог до осмог разреда.

Свака од ових секција биће окупљана једном недељно са по једним часом.

Литерарна и ликовна секција функционишу већ годинама. Ученици узимају активно учешће на многим литерарним и ликовним конкурсима како у школи тако и ван ње.

Машинска, саобраћајна, ватрогасна секција сваке године омогућавају нашим ученицима освајање неког од прва три места на различитим нивоима такмичења.

Велики број ученика ангажован је у оквиру драмске и рецитаторске секције, на припреми и реализацији представа за Дан школе, Светог Саву, пријем првака

У школи је прошле године основана радио станица „ Луде године“. Ученици осмог, седмог и шестог разреда за време великог одмора воде петнаестоминутни програм.

Ученици и наставници наше школе радо и често се одазивају на хуманитарне акције. Акције прикупљања помоћи односе се како на ученике из наше школе, тако и на децу из Краљева и других градова Сваке године ученици прикупљају школски прибор, уџбенике, гардеробу, прибор за хигијену и новогодишње пакетиће за своје другаре, а информацију о породицама којима је потребна помоћ добијамо у сарадњи са Црвеним крстом. Део који се односи на друштвено користан рад је саставни део Годишњег плана рада школе.

У нашој школи постоји еколошка секција кроз коју ученици уређују школско двориште и унутрашњост школе. Ученици брину о заштити и очувању свог краја и проширују своја знања о одрживом развоју.

Учествовањем на различитим спортским манифестацијама наша школа негује спортски дух и тиме задовољава жеље и афинитете наших ученика.

Током школске године ученици, наставници и родитељи учествују у различитим спортским активностима пропагирају и негују здраве стилове живота.

Велики број секција у оквиру предмета пружа могућност ученицима да на занимљив начин прошире своја знања у оквиру предмета .

Иако су наше ваннаставне активности веома разноврсне и присутне међу ученицима школски тим се определио да област слободне активности буду и даље осавременене у складу са потребама ученика.

Садржаји програма	Активности ученика	Активности наставника	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
Друштвене активности	Израда паноа, зидних новина, посете, изложбе, учешће у акцијама локалне заједнице	-усмерава -наводи -ствара ситуацију -сугерише -поставља проблем -подстиче -дискутује -анализира -мотивише -координира	Дијалoшка, текстуална, метода писаних радова, излагање, демонстративна, систематско посматрање, пратични рад, илустративна, експериментална, принцип очигледности	Сарадња са локалном заједницом Развијае свести о здравом начину живота, поштовање разлика и уважавање својих и туђих потреба, изграђивање личних критичких ставова
Техничке активности	Израда честитки, израда модела, уређивање простора, израда васкршњих украса			Развијање креативности, стваралачког рада, уредности, прецизности, изграђивање личних критичких ставова
Хуманитарне активности	Прикупљање помоћи, учешће у хуманитарним акцијама, помоћ ученицима који слабије напредују			Развијање хуманости, Поштовање разлика и туђих потреба, развијање такмичарског духа
Спортске активности	такмичење у спортским вештинама, учешће у кросу, Игре без гранца			Развијање такмичарског духа, Развијање моторичке спретности и физичких способности
Културне активности	Посете музеју, биоскопу, позоришту, библиотеци,			Развијање опште културе, Развијање и подстицање стваралачке активности, развијање маште оригиналности и смисла за лепо, оспособљавање ученика за испуњење слободног времена садржајима из области културе, науке, технике, уметности,

ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ

Професионалну оријентацију чине предавања, индивидуални и групни саветодавни разговори, тестирање тестом ПО, посета средњим школама и презентација истих у матичним школама. Ученици се упознају са предусловима правилног избора занимања и факторима од којих зависи правилан избор, са критеријумима за упис у средњу школу и са начинима избора кандидата.

Програм професионалне оријентације у школи обухвата:

- Професионално информисање ученика;
- Рад са родитељима ученика;
- Саветодавни рад са ученицима;
- Упитник за ученике;
- Тестирање ученика тестом ПО;
- Конкурсе и информаторе за средње стручне школе и гимназије;

Програм обухвата основне принципе професионалне оријентације. Усмерава ученике како да спознају своје особине, интересовања, склоности, вештине и способности. Конкретни задаци из Основа програма професионалне оријентације у основној школи су операционализовани у програмима и плановима рада одељенских старешина, одељенских заједница и педагога школе.

Сви они чине део овог програма рада.

Тим за ПО је прошао обуку у оквиру пројекта „Професионална оријентација на преласку у средњу школу“. У питању је пројекат Министарства просвете, науке и технолошког развоја и GIZ а тиче се професионалне оријентације ученика при преласку из основне у средњу школу.

У нашој школи се реализује професионална оријентација, али пројекат нуди интензивнији, свеобухватнији и квалитетнији рад на њој, у циљу помоћи при одабиру средње школе и занимања, што није увек лако.

Професионална оријентација подразумева укључивање и међусобно повезивање свих актера који имају пресудну улогу и утицај на развој личности ученика и на процес доношења одлука при њиховом избору занимања и остваривању професионалног развоја: родитељи, наставници, стручни сарадници, лекари, стручњаци при Националној служби за запошљавање и други.

Носиоци активности и реализације програмских задатака професионалне оријентације су: педагог, одељењске старешине и предметни наставници.

Реализација програмских задатака из области професионалне оријентације остварује се у оквиру садржаја редовне наставе и изборне наставе, а сви задаци из овог подручја биће уграђени у планове рада наставничког, одељењског и стручних већа, савета родитеља, школског одбора и ученичког парламента.

Садржаји програма	Активности ученика	Активности наставника	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
Самоспознаја	Ученици слушају, посматрају, причају, описују, упоређују, цртају, одговарају на питања, дискутују, предлажу, користе рачунаре, праве паное, сарађују у групи или пару.	Наставник припрема материјал за радионице, организује, реализује радионице, информише, пише, црта, мотивише, прати активности ученика, подстиче на рад, објашњава, демонстрира	радионице	Ученици треба да кроз радионице, тестове, интроспекцију и саветовање препознају своје таленте, интересовања, вредности, склоности и могућности; Општи циљ ове области је освешћивање личних афинитета и капацитета ученика у оквиру стицања реалне слике о себи.
Информисање о занимањима	Ученици слушају, посматрају, причају, описују, упоређују, цртају, одговарају на питања, дискутују, предлажу, користе рачунаре, праве паное, сарађују у групи или пару.	Наставник припрема материјал за радионице, организује, реализује радионице, информише, пише, црта, мотивише, прати активности ученика, подстиче на рад, објашњава, демонстрира	радионице	Ученици треба да истражују свет занимања и професија, која су знања, вештине и особине потребне за успешно бављење занимањем, какве могућности постоје на тржишту рада; Општи циљ ове области је стицање знања о различитим информационим понудама о школи и занимању, као и оспособљавање ученика да активно и самостално користе расположиве информације.
Могућности школовања	Ученици слушају, посматрају, причају, описују, упоређују, цртају, одговарају на питања, дискутују, предлажу, користе рачунаре, праве паное, сарађују у групи или пару.	Наставник припрема материјал за радионице, организује, реализује радионице, информише, пише, црта, мотивише, прати активности ученика, подстиче на рад, објашњава, демонстрира	радионице	Ученици треба да се упознају са могућностима за школовање - школама, факултетима и другим образовним установама и сазнају како изгледа школовање за њихово жељено занимање; Општи циљ је упознавање ученика са начинима информисања о могућностима школовања.
Реални сусрети	Ученици одлазе на реалне сусрете ако су ван школе,	Наставник организује долазак експерата, организује одлазак деце	Сусрети са експерима у школи и/или	Ученици треба да се упознају са представницима жељених занимања и радним окружењем, испробавају поједине радне задатке и распитују се о занимањима и

	присуствују излагању експерата, постављају питања, учествују у неким практичним активностима.	у друге школе или установе (организације), води ученике на реалне сусрета, охрабрује ученике да постављају питања.	одласци у друге школе или организације	потребном школовању; Општи циљ ове области је упознавање са светом рада и опробавање ученика у аутентичним ситуацијама у свету рада
Одлука о избору занимања	Ученици слушају, посматрају, причају, описују, упоређују, цртају, одговарају на питања, дискутују, предлажу, користе рачунаре, праве панос, сарађују у групи или пару.	Наставник припрема материјал за радионице, организује, реализује радионице, информише, пише, црта, мотивише, прати активности ученика, подстиче на рад, објашњава, демонстрира	радионице	Ученици треба да боље познају себе, имају потребне информације и да су сигурнији у доношењу одлука. Општи циљ је оснажити ученике да самостално донесу одлуку о даљем школовању и занимању.

ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Програмом здравственог васпитања су обухваћени сви ученици од I - VIII разреда у циљу овладавања основним знањима, вештинама и ставовима у области здравства.

Задатак нам је да утичемо на развој здравих личности, које имају позитиван став и мотивацију за здрав живот и очување животне средине.

Реализација програма се остварује на нивоу школе, разреда и одељења кроз обавезне и изборне предмете, часове одељењског старешине, додатни рад, секције, сарадњу са локалном средином и родитељима.

Методе рада и садржаји прилагођени су узрасту ученика и омогућиће активно учешће ученика у наставном процесу.

За успешну реализацију здравственог васпитања, наставне активности је потребно усмерити на животну праксу и тиме знања и умења ставити у функцију применљивости.

За одређене теме школа ће ангажовати здравствене раднике како би се ученици боље информисали о болестима зависности, исхрани, оралној хигијени. У складу са тим, здравствена заштита ученика обезбеђује се у сарадњи са Медицинском централом у Краљеву, односно Дечјим диспансером, Здравственом станицом и Заводом за заштиту здравља у Краљеву.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
Систематски прегледи ученика и вакцинација	Редовни систематски прегледи, прегледи пред одлазак у школу у природи, на екскурзије, летовања, зимовања	Здравствена заштита, Развијање свести о важности превенциј и заштите здравља
Стоматошки систематски прегледи и санација	Редовни прегледи код школског стоматолога,	Развијање свести о важности превенциј и заштите здравља уста и зуба
Континуирана сарадња са Здравственим центром Студеница, Црвеним крстом,	Предавања, трибине, радионице	Развијање свести о здравим стилевима живота важности превенције, здраве исхране,

ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Програм социјалне заштите ученика подразумева сарадњу Центра за социјални рад и школе у пружању социјалне заштите ученика (дописи, посете), пружање помоћи ученицима с поремећајима у понашању, и ученицима с евидентираним прекршајима као и пружање помоћи васпитно запуштеним или угроженим ученицима, ученицима који долазе из дефицијентних породицама или породица с проблематичним односима (ризичне обитељи) – надзор

Школа утврђује и прати социјалне прилика ученика– упућивање у остваривање социјално-заштитних мера и упућује родитеље на начине остварења права али и родитељских обавеза.

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ ПРОГРАМА

- ❖ стручни сарадници– педагог и психолог
- ❖ одељенске старешине
- ❖ сарадници Центра за социјални рад
- ❖ родитељи
- ❖ наставници

Начин реализације активности се одвија прво у школи где стручни сарадници уз сарадњу учитеља и наставника идентификују социјални проблем. Стручни сарадници и одељенски старешина тада путем дописа обавештавају Центар за социјални рад, који путем налаза и мишљења школе, одлазе на терен, преиспитују породичну ситуацију, обављају информативне разговоре с ученицима и/или члановима њихових породица. Када утврде потребне чињенице предузимају одређене социјалне и законске мере, те пружају социјалну заштиту ученицима и њиховим породицама.

ОСНОВНА ШКОЛА „БРАЋА ВИЛОТИЈЕВИЋ“ ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

Садржаји програма	Активности ученика	Активности наставника	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
<p>Упознавање запослених о плану и програму рада Тима</p>	<p>-Ученици као главни учесници у образовању и васпитању су да уважавају и поштују личности других-ученика, запослених, родитеља. -Да поштују правила установе и сва она акта којима се уређују њихова права,обавезе и одговорности</p>	<p>Наставник има кључну улогу у тиму; -Помаже прилагођавању деце, охрабрује их за сарадњу са вршњацима, помаже родитељима у раду са децом код куће -Непрестано приступа и мења свој приступ деци уколико има потребе за тим у складу са способностима, знањем интресовањима и потребама ученика</p>	<p>-Установа може да укључи у тим за социјалну заштиту и представнике родитеља и по потреби одговарајуће стручњаке (лекар, представник полиције)</p>	<p>-Упућивање и стручно усавршавање запослених ради унапређивања компетенција ради благовременог уочавања и реаговања на насиље, постојање различитих видова насиља као и како их препознати. -Упознавање осталих запослених у ком домену је потребна социјална заштита и шта ће све радити Тим током једне наставне године. -Врло је битно истакнути да је заштита детета јединствен процес у коме учествују различити системи а кључна реч је сарадња.</p>
<p>Мера превенције за стварање безбедне средине за живот и рад ученика</p>	<p>- Активно учествују у раду одељенске заједнице, као чланови ученичког парламента посебно доприносе и учествују у превентивним активностима</p>	<p>-Укључује родитеље у наставу, консултује стручњаке кад год је то могуће у планирању, праћењу и постављању циљева -Пропагира образовну политику којом се уважавају различитости</p>	<p>-Одвија се у школи где стручни сарадници уз сарадњу учитеља учествују у обукама које мере превенције треба користити као и препознавање социјалног проблема независно од тога да ли га дете поседује или његова породица</p>	<p>-Израда програма за заштиту ученика -Организовање разговора, трибина,обука о безбедности и заштити ученика -Дефинисање правила понашања и последица кршења правила -Развијање вештина ефикасног реаговања у ситуацијама насиља -Умрежавање свих кључних носилаца превенције насиља(савет родитеља,школски одбор,ученички парламент,наставничко веће)</p>

<p>Мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање у школи</p>	<p>-Ученици похађају школу да би учили, развијали и неговали културу понашања -уколико се процени да постоји потреба да се прилагоди обр.вас.рад ученик наставља рад по ИОП-у</p>	<p>-Прилагођава наставно градиво могућностима и способностима сваког детета као и у инклузивном процесу - Особа која минимизира ефекат етикетирања у разреду и један од оних који су заслужни за друштвено прихватање индивидуалних разлика</p>	<p>-Стручни сарадници тада уколико је потребно извештавају ЦСР који на основу темељних извештаја одлазе у обилазак породице -Могућ је и доласак сарадника ЦСР у школу где ће такође обавити разговор са родитељима и учеником и покушати да реше проблем</p>	<p>-Дефинисање процедура и поступака социјалну заштиту и реаговање у датим ситуацијама - Сарадња са релевантним службама и континуирано евидентирање - Саветодавни рад са родитељима -Пружање помоћи ученицима са поремећајем у понашању, тј. са ученицима са казним делима, сапуштеним ученицима, оних који долазе из проблематичних породица</p>
---	---	---	--	---

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Заштита и унапређење животне средине има за циљ стицање знања о друштвеним, природним, привредним и техничким појавама и токовима који преображавају, обогаћују или угрожавају животну средину.

Васпитни задаци су:

- ❖ развијање позитивног односа према природи и природом и радом створеним вредностима,
- ❖ оплемењивање уже и шире средине,
- ❖ стицање знања о биолошким, физичким, хемијским, историјским, географским, производно – техничким обележјима природе и насељене средине,
- ❖ стицање одговарајућих знања и формирање правилног односа према уређивању школе, насеља, култивисању расада и неговању паркова
- ❖ уређење школског дворишта.

Садржаји програма	Активности ученика	Активности наставника	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
Светски дан заштите озонског омотача Дан заштите животиња Национални дан без дуванског дима Светски дан воде Светски дан заштите биодиверзитета. Природни ресурси	Прикупљање материјала, израда постера на задату тему, презентација, истраживање, обрада података, решавање проблема извођење сакључака, дискусија, изложба радова	Менторска улога наставника, омогућити подстицајну средину за рад и учење, сарадња, праћење, усмеравање, развијање потреба и могућности личног ангажовања у заштити животне средине	Изложба радова ученика на задате теме, постављање – едукативно – информативних постера у кабинету за биологију и у холу школе, презентација	Разумеју улогу и значај личног ангажовања у заштити животне средине, стекну знања у вези са изворима и последицама угрожавања животне средине, схвате значај озонског омотача, изграде ставове, развијају знања и умења неопходна за заштиту животне средине, развијају еколошку, здравствену и културу живљења, постицање на тимски рад, схвате значај очувања биодиверзитета, упознају природне ресурсе и значај рационалног коришћења
Птице Србије и обележавање викенда храњења птица	Активно учешће у радионицама, тимски рад	Упознавање ученика са птицама Србије у сарадњи са КАПД „Балкан“	Радионице на задату тему	Да ученици схвате значај птица у природи, разноврсност птица, развијају знања и умења неопходна за заштиту животне средине, да схвате значај одговорног односа према животињама
Учешће на фото конкурс часописа Национална географија на тему „Људи, природа и место“	Израда фотографија	Менторска улога наставника, подстицати ученике на размишљање и коришћење нових извора знања	Прикупљање и избор фотографија на задату тему, пријава на конкурс	изграде ставове, развијају знања и умења неопходна за заштиту животне средине, развијају еколошку, здравствену и културу живљења, развој еколошке свести
Светски дан чистог ваздуха – Присуство прашине у ваздуху	Извођење вежбе	Упознати ученике са поступком вежбе и начином извођења	Плочнице премазане вазелином распоредити на различита места у школи и школском дворишту након 4 часа покупити плочице, посматрати под лупом и извести закључке	изграде ставове, развијају знања и умења неопходна за заштиту животне средине, схвате значај очувања ваздуха и основне изворе загађења, развијање еколошке свести
Дан борбе против сиде	Израда црвених трака као симбол солидарности са оболелима од хива	Упознавање, едукација ученика кроз презентације, кратке филмове, сарадња са Црвеним крстом	Приказ филмова и презентација, израда црвених трака	Познаје основне механизме деловања превентивних мера у очувању здравља

ОСНОВНА ШКОЛА „БРАЋА ВИЛОТИЈЕВИЋ“ ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

Дарвинов дан	Изложба ученичких радова, учествовање у дискусији, прикупљање информација о Дарвину и еволуцији	Израда презентација, прикупљање неопходног материјала о Дарвину и еволуцији, приказивање кратких филмова, дискусија	Приказ кратких филмова о еволуцији, презентације на тему еволуције и Дарвиновог истраживачког рада, дискусија	Да ученици схвате елементарне основе теорије органске еволуције и разумеју историјски развитак Земље и живота на њој, упознају се са радом Дарвина, схвате значај еволуције
Дан енергетске ефикасности	Израда и анализа анкете	Менторска улога наставника, израда анкете, упознавање са начином реализације вежбе, анализа резултата	Израда и анализа анкете	изграде ставове, развијају знања и умења неопходна за заштиту животне средине, развијају еколошку, здравствену и културу живљења, развој еколошке свести, схватају значај и потребу за енергетском ефикасношћу, очување природних ресурса и упознавање са коришћењем и рационалном употребом тих ресурса у области енергетике
Дан планете Земље	Активно учествовање у трибини, израда предмета од рециклираног материјала, учествовање у локалним еколошким акцијама	Трибина – Заштита животне средине Радионица – Отпад и рециклажа припрема материјала, сарадња са локалном заједницом, организовање локалних еколошких акција	Трибина – Заштита животне средине Радионица – Отпад и рециклажа Учешће у локалним еколошким акцијама	изграде ставове, развијају знања и умења неопходна за заштиту животне средине, развијају еколошку, здравствену и културу живљења, развој еколошке свести, схватају значај и потребу очувања природних ресурса, Разумеју улогу и значај личног ангажовања у заштити животне средине, стекну знања у вези са изворима и последицама угрожавања животне средине
Европски дан паркова	Израда фотографија, постера на задату тему, посета парку, учествовање у акцији Учинимо паркове лепшим	Обилазак парка на територији Краљева, сарадња са локалном самоуправом	Обилазак парка на територији Краљева, садња дрвећа или цвећа у сарадњи са „Чистоћом“ Краљево	изграде ставове, развијају знања и умења неопходна за заштиту животне средине, развијају еколошку, здравствену и културу живљења, развој еколошке свести, схватају значај и потребу очувања природних ресурса, Разумеју улогу и значај личног ангажовања у заштити животне средине, стекну знања у вези са изворима и последицама угрожавања животне средине
Дан заштите животне средине	Извођење закључака и осврт на еколошке акције током године	Праћење, опажање, закључивање	Проглашење зеленог хероја школе за 2013-2014	Разумеју улогу и значај личног ангажовања у заштити животне средине, развој еколошке свести

ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Сарадњом са локалном средином настојимо да подигнемо виши ниво квалитета живота у њој. Успостављајући контакт са другима постајемо чланови различитих група заједнице у целини, сарађујући са бројним субјектима из окружење:

- ❖ Школском управом у Краљеву
- ❖ Одељењем за друштвене делатности
- ❖ Месним заједницама (по издвојеним школским местима)
- ❖ Спортским удружењима
- ❖ Јавним предузећима
- ❖ Институцијама културе
- ❖ Јавним установама
- ❖ Удружењима грађана

Сарадња се одвија кроз следеће облике

- ❖ размена искуства и информација
- ❖ стручне консултације
- ❖ заједничке едукације
- ❖ рад на пројектима
- ❖ учешће на изложбама
- ❖ културно забавне и спортске активности
- ❖ студијска путовања ученика и наставника

Пројекти који се већ реализују а наставићемо са њима су: „Професионална оријентација на преласку у средњу школу“-ГИЗ и МПН, еколошки покрет „Ибар“.

Садржаји програма	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
Сарадња са друштвеним делатностима	Консултативни разговори у вези израде финансијског плана, Помоћ при спровођењу јавних набавки,	Успешна израда финансијског плана уз сагледавање реалних могућности локалне самоуправе, Поштовање прописа у области финансијског пословања
Сарадња са МУП-ом	Организација трибина, предавања, контролни прегледи возила приликом одласка на екскурзије, излете и школе у природи	Утицати на повећање свести о безбедности у саобраћају,
Сарадња са месном заједницом	Заједничке акције озелењавања, уклањања графита, чишћење околине школе,	Учешће у акцијама месне заједнице, подизање свести о
Сарадња са градском управом	Културне и спортске активностима локалне управе	Учешће у културним, спортским и другим активностима локалне управе

ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Иако општи принципи Закона о основама система образовања и васпитања указују на неопходност и значај ефикасне сарадње са породицом и укључивање родитеља у васпитнообразовни процес, имплементација принципа сарадње представља веома сложен и дуготрајан процес. Да би до успешне имплементације дошло, тј. да би се унапредила сарадња породице и школе и подстакло укључивање родитеља у различите аспекте школског живота, потребно је да се промене паралелно дешавају на неколико различитих нивоа:

I Рад са родитељима

Укључивање родитеља на различите начине у живот школе помаже родитељима да разумеју начин на који школа функционише, структуру и организацију школе, школски курикулум и подстичу развој компетенција за сарадњу са школом. Због тога је важно да се у оквиру добро испланираног и дугорочног програма, родитељима нуди најразноврснији вид активности у које могу да се укључују у односу на преференције, обавезе и способности/вештине. Ово се односи на различите облике партиципације, почев од најједноставнијих као што су информисање и консултовање родитеља и њихово активно учешће на родитељским састанцима, па све до посета часовима, помоћи наставнику у раду са децом или рад са децом код куће, учествовање у изради школских развојних планова и учешће у различитим школским тимовима који се баве организацијом наставних и ваннаставних активности.

II Однос родитеља и њихових представника у Савету родитеља

Савет родитеља има значајну улогу и овлашћења у регулисању живота школе (члан 58) и то не само у предлагању намене средстава прикупљених од родитеља (став 7) и давања сагласности на програм екскурзија и наставе у природи (став 10), већ и приликом предлагања мера за осигурање квалитета и унапређење васпитно-образовног рада (став3), разматрање предлога програма образовно-васпитног рада, развојног плана, годишњег плана рада и извештаја о вредновању и самовредновању (члан 5), важно је да се успостави механизам путем којег ће Савет бити стварни представник родитеља и путем којег ће бити остварена двосмерна комуникација: од родитеља ка њиховим представницима у Савету и од представника Савета ка родитељима који су их изабрали.

У том смислу је важно да:

- сви родитељи буду информисани о овлашћењима Савета родитеља као и о областима у којима Савет може да да свој допринос (а тиме и они који су изабрали представнике Савета). Ово је важно да би родитељи стварно бирали своје представнике и да би схватили значај. Процес доношења одлука на Савету родитеља мора да буде транспарентан да би осталим родитељима била јасна улога Савета, као и сопствена улога у доношењу одлука које их се тичу
- да се омогући континуирано информисање (како на нивоу одељења, тако и на нивоу целе школе) родитеља о одлукама које су на Савету донете, као и да се чланови Савета упознају са очекивањима, потребама и ставовима родитеља чији су

представници, да би могли ефикасно да заступају те ставове на Савету. Ови састанци би требало да постану део одељенске праксе (као обавезни део родитељских састанака), али и да се по потреби организује састанак са родитељима првих, других, трећих, итд. разреда, као и састанак родитеља целе школе, у зависности од врсте проблема о којој је реч.

III Едукација наставника: принцип сарадње са породицом као важан део континуираног професионалног усавршавања.

Будући да су родитељи у највећој мери упућени на сарадњу са учитељима/наставницима и са њима имају најчесталије контакте, важан задатак наставника је да креирају такву атмосферу у којој ће родитељи бити подстакнути да се укључују на различите начине и да допринесе животу учионице/школе без страха да ће то бити протумачено као мешање улога, тј. мешање у професионалну улогу наставника. Због тога је образовање наставника и стручно усавршавање од изузетне важности: важно је да се наставници подстакну да размишљају о могућностима које партиципација родитеља пружа у школском контексту, као и о различитим начинима на које сарадња са родитељима олакшава њихов рад и подстиче развој деце. Начело партиципације, тј. сарадње са породицом треба да се установи као важан део

- а) компетенције наставника и једно од мерила квалитета његовог/њеног рада,
- б) програма стручног усавршавања наставника и ц) програма програма обуке њихових ментора

IV Промене у структури и организацији школе: сарадња са породицом као један од основних принципа на којима се заснива функционисање школе

Ово је веома важан корак у имплементацији принципа сарадње, пошто за промену није довољна само рекултурација (промена ставова наставника, родитеља и чланова управљачких тела) већ и реструктурација (промена школског система у смислу вредности, норми и процедура да би промене биле одрживе). У том смислу принцип сарадње са породицом, тј. учешће родитеља у животу школе треба да постане једно од важних мерила за процену квалитета рада школе. Школа би требало да развије процедуре да охрабри и подстакне партиципацију и да је учини одрживом. На тај начин ће партиципација постати део школске праксе, а не изоловани пример који зависи од мотивације појединих школа и појединаца у њима да унапреде сарадњу са породицом.

Садржаји програма	Активности наставника	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
Помоћ родитељима у остваривању васпите функције породице	Предавања , индивидуални разговори, разговори у сарадњи са стручним сарадницима	Родитељски сатанци, групни разговори, индивидуални контакти, Дан пријема родитеља, Обезбеђивање и упућивање родитеља на литературу	Ојачати породицу, указати на важност правилног функционисања породице; Успоставити добру сарадњу ради јединственог деловања на васпитање и образовање деце
Укључивање родитеља у живот и рад школе и њихово ангажовање у активностима од значаја за школу	Анимира родитеље, подстиче их, извештава	Заједничка израда кодекса понашања, израда процедура реаговања у случајевима вршњачког или било ког другог злостављања и малтретирања, сардњљ на писању пројеката за унапређење материјално техничких услова рада, учешће у културној и јавној делатности школе организујући спортске	Узејамно повезивање и деловање школе и породице као услов за успешно остваривање циљева васпитања и образовања деце
Сарадња са родитељима на пољу ПО	Организује посете предузећима, сарађује са средњим школама, извештава родитеље,...	Организовати трибине, заједничке посете СШ, предузећима која могу да приме ученике	Утицати на правилан избор занимања

ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ

Екскурзије, излети, зимовање, летовање и кампови су ваннаставни и облици образовно-васпитног рада који се остварују ван школе. Циљ је савлађивање и усвајање дела наставног програма, појава и односа у природној и друштвеној средини, упознавање културног наслеђа као и рекреативно здравствени опоравак ученика.

Васпитно-образовни циљеви:

Проучавање објеката и феномена у природи; Развијање интересовања за природу и изграђивање еколошких навика; Упознавање начина живота и рада људи појединих крајева; Развијање позитивног односа према националним, културним, спортским потребама, позитивним социјалним односима; Подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја.

Реализације ученичких екскурзија, у зависности од безбедоносне ситуације одредиће Наставничко веће. Предлог плана и програма екскурзија разматраће Школски одбор, Савет родитеља школе и ученичке заједнице. Одељенске старешине, наставници и директор школе су обавезни да изврше све стручне припреме за екскурзију. По обављеној екскурзији стручни вођа екскурзије ће поднети Извештај директору школе, Наставничком већу и Школском одбору.

Школа је на седници Наставничког већа утврдила термине извођења екскурзија и излета.

То су:

- једнодневна за ученике од другог до четвртог разреда и за ученике петог разреда;
- дводневна за ученике шестог и седмог разреда;
- тродневна за ученике осмог разреда;

Наставне области	Активности ученика у образовно – васпитном раду	Активности наставника у образовно – васпитном раду	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
СРПСКИ ЈЕЗИК	<ul style="list-style-type: none"> - посматрање - уочавање - причање - описивање - писање - читање 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - поставља проблем - подстиче - дискутује - анализира - мотивише - координира - наводи на повезивање и примену знања 	<ul style="list-style-type: none"> - дијалогска - текстуална - писаних радова - излагања 	<ul style="list-style-type: none"> - Развијање способности посматрања и уочавање богатства облика, боја, звукова и гласова у природи (у шуми, на ливади, ...) - Доживљавање лепог у природи и сталних промена у њој - Богаћење речника - Упућивање ученика да доживљавају, разумеју и изражавају слике и осећања изражена у књижевним текстовима - Изражавање сопственог утиска
МАТЕМАТИКА	<ul style="list-style-type: none"> - упоређивање - процењивање - израда задатака - уочавање - мерење - закључивање 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - поставља проблем - подстиче - анализира - мотивише - координира - наводи на повезивање и примену знања - подстиче на логично мишљење - развија кооперативност 	<ul style="list-style-type: none"> - дијалогска - демонстративна - писаних радова - текстуална 	<ul style="list-style-type: none"> - Примена стечених знања о мерењу и јединицама мера - Утврдити и продубити стечена знања о сабирању и одузимању двоцифрених бројева - Примена стечених знања кроз решавање текстуалних задатака из свакодневних ситуација - упознају најважније равне и просторне геометријске фигуре и њихове узајамне односе - уочавају и стичу спретност у цртању праве, дужи, кривих и изломљених линија

<p>СВЕТ ОКО НАС</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разгледање - уочавање сличности и разлика - препознавање - именоване - уређивање окружења - одржавање хигијене 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - поставља проблем - подстиче - дискутује - анализира - мотивише - координира - наводи на повезивање и примену знања - постављање занимљивих питања 	<ul style="list-style-type: none"> - дијалогска - демонстративна - очигледности - практичних радова - писаних радова - експериментална 	<ul style="list-style-type: none"> - Усвајање основних временских одредница – сналажење у времену и простору - Уочавање и опажање живе и неживе природе у непосредној околини - Развијање одговорног односа према окружењу - Уочавање и именоване различитих временских промена
<p>ПРИРОДА И ДРУШТВО</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разгледање - посматрање - уочавање сличности и разлика 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - поставља проблем - подстиче - дискутује - анализира - мотивише - координира - наводи на повезивање и примену знања - постављање занимљивих питања 	<ul style="list-style-type: none"> - дијалогска - систематско посматрање - текстуална - писаних радова 	<ul style="list-style-type: none"> - Проширивање знања о лековитим водама, - Упознавање сведока прошлости - Уочавање разлика и сличности међу крајевима, - Упознавање биљног и животињског света, одлика рељефа, начина живота људи у различитим крајевима ...
<p>МУЗИЧКА КУЛТУРА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - певање - играње - слушање 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - подстиче - дискутује - анализира - мотивише - координира - развија кооперативност 	<ul style="list-style-type: none"> - дијалогска - демонстративна 	<ul style="list-style-type: none"> - Извођење народних дечјих игара - Учење нове песме - Развијање осећаја за ритам и мелодију - Подстицање расположења и ведрине

<p>ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - шетање - трчање - такмичење - савладавање природних препрека - одржавање личне хигијене 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - подстиче - анализира - мотивише - координира - развија кооперативност 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстративна - дијалoшка - самосталног рада 	<ul style="list-style-type: none"> - Развијање издржљивости, истрајности и упорности - Упознавање ученика за коришћење „трима” за саморекреацију - Развијање хигијенских навика ради ефикаснијег очувања здравља, повећања отпорности организма од штетног утицаја савременог начина живота - Развијање координације, гipкости, равнотеже и експлозивне снаге
<p>ЛИКОВНА КУЛТУРА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - посматрање - уочавање - прикупљање природног материјала - преобликовање 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - подстиче - дискутује - анализира - мотивише - координира - развија кооперативност 	<ul style="list-style-type: none"> - дијалoшка - демонстративна - експериментална 	<ul style="list-style-type: none"> - Развијање код ученика смисла за спајање различитих облика и материјала и предмета како би добили нову, занимљиву целину, и то посматрањем и прикупљањем материјала и предмета из непосредног природног окружења - Подстицање оригиналности и креативности код ученика
<p>ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - причање - препознавање својих осећања и осећања других 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - поставља проблем - подстиче - дискутује - анализира - мотивише - координира - наводи на повезивање и примену знања 	<ul style="list-style-type: none"> - дијалoшка - демонстративна 	<ul style="list-style-type: none"> - Развијање другарства и пријатељства - Поштовање разлика - Уважавање својих и туђих потреба

ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ				
	Активности ученика у образовно – васпитном раду	Активности наставника у образовно – васпитном раду	Основни облици извођења програма	Циљеви и задаци садржаја програма
ИЗЛЕТИ рекреативно – сазнајног карактера	<ul style="list-style-type: none"> - шетање - уочавање - учење - препознавање - прикупљање биљака, гранчица, каменчића - прављење хербаријума 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - поставља проблем - подстиче - дискутује - анализира - мотивише - координира - наводи на повезивање и примену знања 	<ul style="list-style-type: none"> - излагања - дијалогска - очигледности - практичних радова 	<ul style="list-style-type: none"> - Развијање правилног односа према природи и њеном очувању - Развијање спретности и кондиције у природи - Стицање нових знања - Примена стечених знања на очигледним, природним објектима - Боравак на шистом ваздуху ради очувања здравља
КУЛТУРНО – ЗАБАВНЕ АКТИВНОСТИ (библиотека, музеј, биоскоп, позориште.....)	<ul style="list-style-type: none"> - посматрање - опажање - играње - певање - креирање маски и фризура - имитирање - такмичење у знању, умењу и вештинама 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - поставља проблем - подстиче - дискутује - анализира - мотивише - координира 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстративна - експериментална - практичних радова 	<ul style="list-style-type: none"> - Неговање лепоте и задовољства у дружењу - Развијање такмичарског духа - Подстицање оригиналности и креативности - Препознавање склоности ученика и карактеристичних особина
ЧАС ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ	<ul style="list-style-type: none"> - причање - размена искустава - прилагођавање - учење правила понашања 	<ul style="list-style-type: none"> - усмерава - наводи - ствара ситуацију - сугерише - анализира проблем - подстиче - дискутује 	<ul style="list-style-type: none"> - излагања - демонстративна - дијалогска 	<ul style="list-style-type: none"> - Развијање другарских односа - Прилагођавање новим условима живота - Подстицање на културно понашање у различитим животним ситуацијама - Развијање осећања припадања у групи

ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

Школска библиотека располаже књижном фондом од 7500 наслова. Школски библиотекар са пуним радним временом ће током године обављати следеће послове:

- ❖ Упознавање ученика са библиотеком, начином коришћења каталога и наслова заступљених у књижном фонду
- ❖ Непрекидно указивање на вредност књиге (ради очувања књижног фонда и што мањег оштећења)
- ❖ Помоћ приликом избора литературе
- ❖ Рад библиотечке секције
- ❖ Сарадња са издавачима
- ❖ Сарадња са библиотекама других школа
- ❖ Сарадња са општинском, градском и народном библиотеком
- ❖ Организовање акција размене књига и попуње фонда донацијом
- ❖ Ревизија библиотечке грађе
- ❖ Сарадња са стручним телима школе
- ❖ Учествовање у културним и јавним делатностима школе
- ❖ Праћење и евиденција коришћења књига
- ❖ Израда програма и ивештаја рада библиотек

Садржаји програма	Активности ученика	Активности наставника	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
Промовисање програма читања и културних догађаја кроз квизове такмичења, изложбе, постављање паноа на задате теме	Припремање материјала на задате теме, постављање паноа	Анализирање потреба за информацијама и изворима знања ученика у образовном процесу школе	На часовима одељенске заједнице, у библиотеци	Развијање културе читања код ученика, говорне културе као и потреба, навика и интересовања закоришћење библиотечке грађе
Обука ученика за коришћење каталога и претраживање базе података по различитим параметрима (аутор,УДК,)	Практичан рад на рачунару	Израда е – каталога	У библиотеци	Оспособљавање за самостално коришћење и проналажење потребне књижне и некњижне грађе
Савладавање вештине учења (прикупљање, бирање,бележење, вредновање)	Приказ књиге „Заинтересујте ђаке за учење “	Упознавање ученика са теоријом и методологијом учења	У библиотеци, на часу	Оспособљавање ученика у овладавању вештина за учење током читавог живота

ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Садржаји програма	Активности	Начин и поступак остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
Обука запослених из прве помоћи	Присуство предавњу, вежбање,	Усмено излагање , практичне вежбе	Оспособити одређени број запослених за пружање прве помоћи при повређивању како ученика тако и запослених
Обука запослених у школској кухињи о правилном и безбедном чишћењу опреме за рад у складу са ХАСАП стандардом	Предавања	Усмено излагање , практичне вежбе	Оспособити запослене у школској кухињи да правилно безбедно рукују опремом за рад у складу са ХАСАП стандардом
Процедуре понашања професора физичког при повређивању ученика на вежбама, такмичењима , при изазивању нереди на утакмицама које организује школа	Састанак, обука, предавање	Усмено излагање , израда ходограма, практичне вежбе	Утврђивање процедура понашања професора физичког при повређивању ученика на вежбама, такмичењима , при изазивању нереди на утакмицама које организује школа ради повећања сигурности и заштите ученика
Управљање отпадом и смећем	Предавања	Усмено излагање, презентација	Оспособити помоћно особље за правилној безбедно по здравље одлагање отпадом и смећем
Обука помоћног особља о правилном и безбедном коришћењу средстава за хигијену	Предавања	Усмено излагање , презентација	Оспособити помоћно особље да правилно и безбедно користи средстава за хигијену
Укључивање родитеља ради елиминисања могућег злостављања од стране ученика према вршњацима и према запосленима	Састанак са саветом родитеља, родитељски састанци	Усмено излагање	Елиминисање могућег злостављања од стране ученика према вршњацима и према запосленима, избећи ризичне ситуације, оснажити ученике и запослене за мирно решавање конфликта

ПРОГРАМ ПОДРШКЕ УЧЕНИЦИМА КОЈИ РАДЕ ПО ИОП-у

Индивидуални образовни план (ИОП) израђује се за децу којој је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета и других разлога потребна додатна подршка у образовању. Образовно-васпитна установа обезбеђује уклањање физичких и комуникацијских баријера и за ученика/цу доноси индивидуални образовни план (ИОП) чији је циљ постизање оптималног укључивања у редован образовно-васпитни рад и осамостаљивање у вршњачком колективу.

Право на индивидуални образовни план има дете и ученик који има потребу за додатном подршком у образовању и васпитању због тешкоћа у приступању, укључивању, учествовању или напредовању у васпитно-образовном или образовно-васпитном раду, ако те тешкоће утичу на остваривање општих исхода образовања и васпитања, а нарочито ако дете, односно ученик:

- 1) има тешкоће у учењу (због специфичних сметњи учења, или проблема у понашању и емоционалном развоју);
- 2) има сметње у развоју или инвалидитет (телесне, моторичке, чулне, интелектуалне или вишеструке сметње);
- 3) потиче, односно живи у социјално нестимулативној средини (социјално, економски, културно, језички сиромашној средини или дуготрајно борави у здравственој, односно социјалној установи).

Ученици са изузетним способностима такође имају право на индивидуални образовни план.

Индивидуалним образовним планом утврђује се прилагођен и обогаћен начин образовања и васпитања детета и ученика, а посебно:

- 1) дневни распоред активности у васпитној групи и часова наставе у одељењу, дневни распоред рада са лицем које му пружа додатну подршку и распоред рада у посебној групи у којој му се пружа додатна подршка, као и учесталост подршке;
- 2) циљеви образовно-васпитног рада;
- 3) посебне стандарде постигнућа и прилагођене стандарде за поједине или за све предмете са образложењем за одступање од посебних стандарда;³⁶ Збирка примера инклузивне праксе
- 4) индивидуални програм по предметима, односно садржаје у предметима који се обрађују у одељењу и раду са додатном подршком;
- 5) индивидуализован начин рада васпитача и наставника, односно индивидуализован приступ прилагођен врсти сметње*

Индивидуализација и индивидуални образовни планови

Када прикупимо све потребне информације о дететовој образовној ситуацији и потребама и сачинимо педагошки профил детета, одређујемо подручја у којима је детету/ученику потребна додатна подршка и планирамо мере индивидуализације, које остварујемо путем:

- 1) прилагођавања простора и услова у којима се одвија активност у предшколској установи, односно настава у школи (отклањање физичких баријера, осмишљавање додатних и посебних облика активности, израде посебног распореда активности итд.);
- 2) прилагођавања метода рада, наставних средстава и помагала и дидактичког материјала, а посебно приликом увођења нових садржаја, начина постављања задатака, праћења брзине и темпа напредовања, начина усвајања садржаја, провере знања, организације учења, постављања правила понашања и комуникације.

Индивидуализација се спроводи према потреби, као саставни део образовно-васпитног рада и може бити остварена и без вођења посебне документације.

ИОП је писани документ којим се планира додатна подршка у образовању и васпитању детета ако претходно прилагођавање и отклањање физичких и комуникацијских препрека нису довеле до остваривања општих исхода образовања и васпитања, односно до задовољавања образовних потреба ученика са изузетним способностима.

ИОП се израђује према образовним потребама детета, односно ученика и може да буде:

1) по прилагођеном програму у коме се прецизно планира циљ пружања подршке која се односи на прилагођавање и обогаћивање простора и услова у којима се учи, прилагођавање метода рада, уџбе ника и наставних средстава током образовно-васпитног процеса; акти вности и њихов распоред као и лица која пружају подршку;

2) по измењеном програму у коме се, осим свега претходно наведеног, прецизно планира прилагођавање општих исхода образовања и васпитања, прилагођавање посебних стандарда постигнућа ученика у односу на прописане и прилагођавање садржаја за један, више или за све предмете;

3) обогаћен и проширен програм који се примењује за ученике са изузетним способностима.

Индивидуални образовни план са прилагођеним програмом подразумева да се за одређено дете не мењају исходи и стандарди образовања, као ни садржаји предвиђени образовним програмом, већ се прилагођавају и адаптирају начини извођења наставе, материјали, учила и асистивне технологије, као и просторно прилагођавање. То може да подразумева:

– Прилагођавање метода, материјала и учила (мере индивидуализације), што може да подразумева прилагођавање начина предавања и увођења нових лекција, провере знања и давање задатака, организацију учења, понашање;

– Прилагођавање простора и услова у којима се учење одвија, односно отклањање физичких баријера и постављање ознака, специфичан аранжман и распоред активности.

Индивидуални програм по предметима, односно садржаје у предметима који се обрађују у одељењу са ученицима којима је потребна подршка због поверљивости података налазе се код Тима за рад са ученицима којима је потребна посебна подршка и саставни су део Школског програма

Препоручени начин прилагођавања програма ученика са изузетним способностима

За ученике са изузетним способностима припрем се индивидуални образовни план, програм и начин рада којим се утврђује обогаћен начин образовања и васпитања који садржи :

- Дневни распоред активности часова наставе у одељењу.
- Дневни распоред са лицем које пружа додатну подршку и учесталост те подршке
- Циљеве образовно-васпитног рада
- Посебне стандарде постигнућа и прилагођене стандарде за поједине или све предмете са образложењем за одступање
- Програм по предметима, прецизирано којим садржаји се обрађују у одељењу ако је додатном подршком
- Индивидуализован начин рада наставника, избор адекватних метода и техника образовно-васпитног рада.

НАПРЕДОВАЊА И ОЦЕЊИВАЊЕ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА ПРВОГ И ДРУГОГ ЦИКЛУСА

У првом разреду обавезног образовања оцењивање и закључна оцена су описне.

У другом разреду оцењивање и закључна оцена су бројчани осим за, верску наставу и грађанско васпитање.

У трећем и четвртном разреду оцењивање и закључна оцена су бројчани осим за верску наставу и грађанско васпитање.

У петом, шестом, седмом и осмом разреду оцењивање и закључна оцена су бројчане, осим за верску наставу и грађанско васпитање.

Описно оцењивање, које је квалитативно и формативно, доприноси обезбеђивању услова за остваривање планираних циљева образовања, односно услова за развој ученика кроз васпитно-образовни процес у школи.

Током првог разреда, као почетног у институционализованом процесу образовања, оцена и оцењивање, пре свега, су у функцији праћења напредовања ученика: шта је ученик усвојио, шта му теже иде, шта треба додатно подржати. Поред информативне функције ово оцењивање има и инструктивну функцију која подразумева даље прављење плана наредних активности у раду са учеником;

Потребно је да наставник ученику, континуирано и на адекватан начин (примерено учениковој способности да разуме и прихвати) , указује на квалитет његовог постигнућа у различитим доменима активности и знања. Овим се ученицима омогућава да развијају способност да самостално прате и да самостално себе процењују (оцењују) на релативно објективан начин. Постављањем основа за развој способности евалуације већ у првом разреду, ученици почињу да се оспособљавају да и активно учествују у свом развоју и образовању.

Формативна улога оцењивања захтева да оно има улогу подстицајне повратне информације, што значи да се мора водити рачуна о следећем:

- повратна информација је ефикасна када је добро увремењена, тј. дата непосредно након активности на коју се односи, или током обављања активности,
- она мора да буде конкретна, тј. мора да се односи на активности и продукте детета, а не на личност или трајне карактеристике особе,
- она мора бити позитивно интонирана, тј. прво да садржи истицање оних елемената који су за похвалу, а тек потом оних елемената у односу на које би дете требало или могло да уложи додатне напоре.

Школа је сачинила предлог обрасца који би олакшао наставницима формативно оцењивање.

Сумативна евалуација је вредновање у завршној фази образовног процеса. Финална евалуација има за циљ да сумира исходе и процени њихов квалитет.

Овако постављено и реализовано праћење напретка ученика и оцењивање (квалитативно, континуирано, коректно, позитивно и адекватно образложено) , доприноси и њиховом развоју појма о себи, формирању реалне слике о себи, о ономе што знају, умеју, о својим способностима, што је значајно за развој самопоштовања ученика и здравог односа према себи.

У складу са образовним потребама ученика планирали смо различите врсте подршке у образовању.

НАЧИН И ПОСТУПАК ПРАЋЕЊА ОСТВАРИВАЊА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Праћење остваривања школског програма реализоваће се на основу неколико елемената, који ће се оперативно разрађивати у поступку планирања и реализације праћења:

Садржај праћења остваривања школског програма постигнућа ученика, оствареност циљева и задатака, усклађеност циљева и задатака са темама и садржајима, наставним методама и облицима рада, са активностима ученика и наставника, са наставним средствима, временском динамиком, са узрасним и развојним карактеристикама ученика, фактори који подржавају реализацију планираног и фактори који ометају реализацију планираног у школском програму...),

Начин праћења остваривања школског програма (различите методе и технике оцењивања ученика, диференцирање различитих нивоа постигнућа ученика, мерење постигнућа ученика, мерење задовољства ученика и наставника у раду, процењивање активности ученика...)

Инструменти праћења остваривања школског програма (тестови, анкете, скале процене, модели евалуације, елементи портфолија наставника и ученика...)

Сарадници у тиму за праћење остваривања школског програма (наставници, стручни сарадници, директор, МПС, родитељи, представници других образовних институција...)

Временска динамика праћења остваривања школског програма (континуирано током године, септембар, октобар, новембар, квалификациони периоди...)

Путем праћења остварује се увид у избор адекватних поступака, метода, облика, средстава у реализацији програмских задатака школе. Остварује се увид и каналише активност ученика, наставника и других учесника у раду.

Комплексно вредновање представља целовиту примену различитих метода, техника и инструмената у праћењу, мерењу и вредновању ширих промена развоја личности и реализацији васпитно образовних задатака школе као целине. Зато се примењују различити инструменти и технике (скале, процене, упитници, инвентари, протоколи, усмено и писмено проверавање знања).

Резултати васпитно образовног рада саопштавају се на седницама Одељенских и Наставничких већа, на седницама Стручних већа, на родитељским састанцима, на састанцима Савета Родитеља, Школског одбора.

ЕЛЕМЕНТИ, МОДЕЛИ ПЛАНИРАЊА И ПРОГРАМИРАЊА НАСТАВНОГ РАДА

Стручни актив за развој школског програма је размотрио више модела, односно могућности како да се у школском програму прикажу циљеви, задаци, исходи, садржаји и активности па је одлучено да начин планирања прилагоди својим потребама и прошири другим потребним елементима.

Планирање и програмирање обавезних, обавезних изборних, изборних наставних предмета као и осталих облика образовно-васпитног рада извршено је по следећем моделу: наставне теме, васпитно – образовни циљеви и задаци, садржаји, активности наставника и ученика, типологија наставног часа, облици и методе рада, наставна средства и литература, време реализације, место реализације, начин евалуације, иновације. Сви елементи планирања и програмирања наставног рада биће конкретизовани у писаним припремама наставника.

У оперативним плановима рада наставника назначене су наставне јединице које се баве заштитом деце од насиља а део су акционог плана превентивних активности Програма заштите деце од злостављања и занемаривања. Такође су назначене наставне јединице које се односе на професионалну оријентацију и иновације у настави.

Стручни актив за развој школског програма